НЭМЭГДСЭН ӨРТГИЙН АЛБАН ТАТВАРЫН БУЦААН ОЛГОЛТЫН ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН

АУДИТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Үндэсний аудитын газар
2017 он

БАТЛАВ.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ АУДИТОР Д.ХҮРЭЛБААТАР

АУДИТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

1. Аудитын нэр:

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтын хэрэгжилт, үр дүн

2. Аудитын код:

ҮАГ-ГАГ/2017/08-ГА

3. Аудит хийх үндэслэл, бүрэн эрх:

Аудитыг Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2017 оны "Аудитын сэдэв батлах тухай" 02 дугаар тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2017 оны "Аудитын ажлын төлөвлөгөө батлах тухай" А/12 дугаар тушаалыг үндэслэн Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1-д заасан Үндэсний аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд хийнэ.

4. Аудитын зорилт:

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтын хэрэгжилт, үр дүнд гүйцэтгэлийн аудит хийж, дүгнэлт гарган зөвлөмж боловсруулж, Улсын Их Хурал болон холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилт чиглэгдэнэ.

Уг зорилтыг хангахын тулд дараах дэд зорилтын хүрээнд аудитыг гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтын бодлого, зохицуулалт үр дүнтэй хэрэгжиж байгаа эсэх;
- Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтод тавигдах дотоод хяналт үр нөлөөтэй хэрэгжиж байгаа эсэх.

5. Хамрах хүрээ:

Аудитад Сангийн яам, Татварын ерөнхий газар, түүний харьяа газар, аймаг, нийслэл, дүүргийн Татварын хэлтсээс 2015,2016 онд хянаж баталгаажуулан байгууллага, иргэдэд олгосон нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтын тайлан, статистик мэдээ, судалгаа, бусад баримт бичгүүдийг хамруулна.

6.Үндсэн мэдээлэл:

Монгол улс зах зээлийн эдийн засгийн харилцаанд шилжиж эхэлсэн үеэс эхлэн олон улсын донор байгууллагуудаас байнгын тусламж дэмжлэг авч байсны нэг жишээ нь нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг нэвтрүүлэх төсөл байсан байна.

1995 оноос хойш Монгол улсад Олон улсын валютын сан болон Дэлхийн банкны зөвлөхүүд "худалдааны татвар"-ыг нэмэгдсэн өртгийн албан татварт

шилжүүлэх талаар удаа дараа зөвлөж, энэ арга хэмжээ нь төсвийн алдагдлыг бууруулах, нийт татварын тогтолцоог бэхжүүлэх чухал арга хэмжээ болохыг тэмдэглэж байжээ.

1997 оноос нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг нэвтрүүлэх тесийг Дэлхийн банкнаас санхүүжүүлж, Олон улсын валютын сангийн мэргэжилтнүүд хуулийн төсөл, түүнийг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөөг гаргаж, 1998 оны 01 дүгээр сарын 06-нд "Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай" хууль батлагдаж, мөн оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс хууль хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлсэн байна.

Хууль мөрдөгдөж эхэлснээс хойш өнөөг хүртэл 31 удаа нэмэлт, өөрчлөлт орсон ба нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай 26 бие даасан хууль гарч, Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийг 2006, 2015 онд шинэчлэн батлсан байна.

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн зарим зүйл заалтыг тайлбарласан Монгол улсын Дээд шүүхийн 2 тайлбар мөрдөгдөж байна.

Татварын ерөнхий газрын статистик мэдээгээр бүртгэлтэй байгаа татвар төлөгчдийн тоог 2012-2016 оны байдлаар нэгтгэн харуулбал:

Хүснэгт 1. Татвар төлөгчдийн тоо

Тайлант он	ААНОАТ-өөр бүртгэлтэй татвар төлөгч /тоогоор/	НӨАТ төлөгч /тоогоор/	ААНОАТ-өөр бүртгэлтэй татвар төлөгчид өсөлт хувь
	1	2	3
2012	78,741	19,189	24.4%
2013	126,737	25,576	20.2%
2014	143,805	29,540	20.5%
2015	144,032	32,512	22.6%
2016 оны 9 сар	149,382	32,683	21.9%

Хүснэгтээс харахад 2016 оны 9 сарын байдлаар 32683 нэмэгдсэн өртгийн албан татвар суутган төлөгч бүртгэлтэй байгаа нь бүртгэгдвэл зохих хуулийн этгээдийн 21.9 хувийг эзэлж байгаа бөгөөд өмнөх оноос 171-ээр өссөн байна.

Жил тутам татвар төлөгчийн тоо өссөн байхад аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар төлөгчид нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөгчийн эзлэх хувийн жин 2012 оноос буурсан байна.

Сангийн сайдын 2015 оны 333 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөгчид сугалааны тохирлоор урамшуулал олгох, түүнийг явуулах журам"-ын дагуу 2016 онд сугалааны тохирлыг 18 удаа явуулж, нийт 86154 иргэнд 3.6 тэрбум төгрөгийн урамшуулал, "Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөгчийн худалдан авалтад төлсөн нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг буцаан олгох журам"-ын дагуу 2016 онд иргэдийн худалдан авалтад төлсөн нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг 2017 оны 5 дугаар сарын 31-ний байдлаар нийт 497513 иргэнд 35.1 тэрбум төгрөгийг тус тус буцаан олгосон байна.

7. Эрсдэлийн үнэлгээ:

Аудитын төлөвлөлтийн үе шатны явцад судалсан аудитын ажлын баримт материал, урьдчилсан дүн шинжилгээ, судалгаанд үндэслэн ерөнхий эрсдэлийг "ДУНД" гэж үнэлсэн. (Хавсралт №1-д үзүүлэв)

8. Аудитын арга зүй:

Аудитыг гүйцэтгэхэд Гүйцэтгэлийн аудитын удирдамж, (АДБОУС 3000-3100, Гүйцэтгэлийн аудитын гарын авлага, журамд заасны дагуу Сангийн яам, Татварын ерөнхий газар, түүний харьяа газар, аймаг, нийслэл, дүүрэг дэх Татварын хэлтсүүдийн удирдлага, холбогдох албан тушаалтантай ярилцлага хийх, тайлбар, тодруулга авах, дотоод хяналт, маргаан таслах зөвлөлийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, тайлан, статистик мэдээ, судалгаа авч, цуглуулсан мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийх, түүвэрчлэн шалгах зэрэг арга зүйг ашиглана.

Аудитын асуудлын шинжилгээ, арга зүй, хөтөлбөрийн дагуу нотлох зүйл цуглуулж, дүн шинжилгээ хийж, аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулна. (Асуудлын шинжилгээ Хавсралт №2, Арга зүй Хавсралт №3, Аудитын хөтөлбөр Хавсралт №4)

9. Аудитад ашиглах хууль тогтоомж, шалгуур үзүүлэлт:

Дараах хууль, эрх зүйн акт, холбогдох бичиг баримтыг аудитын шалгуур үзүүлэлтийн эх сурвалж болгон ашиглана. Үүнд:

- Татварын Ерөнхий хууль;
- Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хууль;
- Засгийн газрын 2009 оны 22 тогтоолоор батлагдсан "Татварын маргаан таслах зөвлөлийн ажиллах журам";
- Сангийн сайдын 2015 оны 333 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хасалт хийх, буцаан олгох, тэдгээрийг нягтлан бодох бүртгэлд тусгахтай холбогдсон харилцааг зохицуулах журам", "Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөгчийн худалдан авалтад төлсөн нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг буцаан олгох журам", "Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөгчид сугалааны тохирлоор урамшуулал олгох, түүнийг явуулах журам";
- Гааль, татварын ерөнхий газрын даргын 2016 оны А/22 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар суутган төлөгчийг бүртгэх, бүртгэлээс хасах журам";
- Гааль, татварын ерөнхий газрын даргын 2016 оны А/150 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар суутган төлөгчийн албан татварын ногдуулалт, төлөлтийг шалгаж баталгаажуулах, гааль, татварын бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэл хөтлөх журам", "Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын ногдуулалт, төлөлтийг баталгаажуулсан акт, түүний хавсралт";
- Татварын ерөнхий газрын даргын 2014 оны 101 дүгээр тушаалаар баталсан "Татварын хяналт шалгалтын үйл ажиллагааны журам"

10. Аудит хийх хугацаа:

Аудитын төлөвлөлтийн үе шатны ажлыг 2017 оны 6 дугаар сарын 5-наас 2017 оны 7 дугаар сарын 04-ны хооронд, талбарын ажлыг 8 дугаар сарын 7-ноос 9 дүгээр сарын 6-ны хооронд гүйцэтгэж, тайлангийн төслийг 9 дүгээр сарын 7-ноос 2017 оны 9 дүгээр сарын 29-ны дотор бэлтгэж, үе шатны хяналтаар оруулан Удирдлагын зөвлөлөөр хэлэлцүүлж, батлуулан 2017 оны 9 дүгээр сарын 29-нд холбогдох байгууллагад хүргүүлнэ.

11. Аудит хийх багийн бүрэлдэхүүн:

Аудитыг ҮАГ-ын Гүйцэтгэлийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор М.Даваанням удирдаж, үе шатны болон чанарын хяналтыг аудитын менежер З.Ариунзаяа хэрэгжүүлж, ахлах аудитор Б.Долгорсүрэн, аудитор Б.Хаш-Эрдэнэ, Н.Эрдэнэбаяр, М.Гүнжмаа, Б.Лхагвацэрэн нар хөтөлбөрт заасан хуваарийн дагуу гүйцэтгэнэ.

Аймаг, нийслэлийн Төрийн аудитын газрууд "Асуудлын шинжилгээ"-ний хүрээнд орон нутагт хамаарах асуудлын түвшинд аудитын төлөвлөгөөний хавсралтаар батлагдсан судалгааны маягт /Судалгаа 1,2,3,4/-ын дагуу судалгааг хийж, цуглуулсан мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийж, илэрсэн зөрчлийн жагсаалтыг 2017 оны 8 дугаар сарын 25-ны дотор бэлтгэж, баталгаажуулан цаасаар болон gunjmaam@audit.gov.mn хаягаар файлаар ирүүлнэ.

12. Аудитын тайлангийн бүтэц, түүнд тусгагдах мэдээлэл

Аудитын тайлан оршил хэсэг, ерөнхий зүйл, аудитын дүн, дүгнэлт, холбогдох газрын санал, түүнд хийсэн тайлбар, аудитын зөвлөмж, хавсралт гэсэн агуулгаар үндсэн зорилтын хүрээнд гүйцэтгэлийн аудитын журмын дагуу бичигдэнэ.

13. Аудитад шаардагдах хөрөнгө, нөөц:

А. Боловсон хүчин: 7 хүн – 657 хүн/өдөр,
Б. Аудитын нийт өртөг: 64.4 сая төгрөг,
В. Техник хэрэгсэл: Зөөврийн компьютер, сканнер болон бусад техник хэрэгсэл
Г. Нийт зардал 64.4 сая төгрөг.

Аудитын төлөвлөгөөг

Хянаж зөвшөөрсөн:
ЕРӨНХИЙ АУДИТОРЫН ОРЛОГЧ С.ОЮУНБИЛЭГ

Боловсруулсан:

ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ БӨГӨӨД ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР М.ДАВААНЯМ

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР З.АРИУНЗАЯА

АХЛАХ АУДИТОР Б.ДОЛГОРСҮРЭН

АУДИТОР Б.ХАШ-ЭРДЭНЭ

Н.ЭРДЭНЭБАЯР

М.ГҮНЖМАА

Б.ЛХАГВАЦЭРЭН

Хавсралт 1

Аудитын эрсдэлийн үнэлгээ

Эрсдэл	Магадлал (Их/Дунд/Бага)	Үр дагавар (Их/Дунд/Бага)	Үнэлгээ (Их/Дунд/Бага)
Татварын дотоод хяналт шалгалтын ажлын үр нөлөө хангалтгүй байх	дунд	дунд	дунд
Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын баазыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ аваагүй байх	их	их	их
Борлуулалтын орлогын хэмжээг 50 сая ба түүнээс дээш төгрөгт хүргэснээр татварын орлого, татвар төлөгчийн тоо буурсан байх	дунд	их	дунд
Албан татвар суутган төлөгч төлбөрийн баримтыг өөр дүнгээр олгосон, эсхүл төлбөрийн баримт олгохоос татгалзсан бол байгууллага, иргэд энэ талаар харьяа татварын албанд нэн даруй мэдэгдэх үүргийн дагуу ирүүлсэн мэдээллийг хуулийн хугацаанд шийдвэрлээгүй байх	их	их	их
Хэрэглэгчийн системийн дамжуулсан мэдээллийг үндсэн системийн санд бүрэн, үнэн зөв нэгтгээгүй байх	бага	дунд	дунд
Татварын маргаан таслах зөвлөлийн үйл ажиллагаа хангалтгүй байх	дунд	их	дунд
Нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг бүрэн ногдуулаагүй, ногдуулсан татварыг төсөвт бүрэн төвлөрүүлээгүй, өр, авлага үүсгэсэн байх	дунд	дунд	дунд
Албан татвар суутган төлөгчийн бүртгэлээс хасагдсан этгээдийг албан татвар суутган төлөгч байх үеийн үүргээ хэрэгжүүлээгүй байхад албан татвар төлөгчийг бүртгэлээс хассан байх	дунд	бага	дунд
Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар тооцох үнэлгээг журамд заасны дагуу тодорхойлоогүй байх	дунд	их	дунд
Албан татвар суутган төлөгч борлуулсан бараа, ажил, үйлчилгээнд ногдох татварыг журмын дагуу шилжүүлээгүй, баталсан маягтын дагуу тайланг тушаагаагүй байх	дунд	дунд	дунд
Хуулийн дагуу албан татвар суутган төлөгчөөр бүртгүүлэх шаардлагыг хангасан боловч гэрчилгээ авалгүйгээр, бүртгүүлээгүй үйл ажиллагаа явуулсан байх	их	их	их
Борлуулалтын орлогын хэмжээ нь нягтлан бодох бүртгэлийн анхан шатны баримтаар нотлогдоогүй байх	дунд	дунд	дунд
Албан татвар суутган төлөгчөөр бүртгүүлэх өргөдлөө харьяалах татварын албанд гаргаагүй байх	их	их	их
Албан татвар суутган төлөгчөөр бүртгүүлэх өргөдлийг хүлээн авснаас хойш ажлын гурван өдөрт багтаан бүртгэж, гэрчилгээ олгоогүй байх	бага	дунд	дунд
Албан татвар суутган төлөгчөөр бүртгүүлсэн, бүртгэлээс хасагдсан хувь хүн, хуулийн этгээдийн нэрийн жагсаалтыг сар бүр хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, цахим хуудсаар улсын хэмжээнд нийтэд мэдээлээгүй байх	дунд	дунд	дунд

Албан татвар суутган төлөгч хоорондын бараа, ажил, үйлчилгээний борлуулалтыг баталгаажуулсан нэмэгдсэн өртгийн албан татварын падааны бүртгэлийг хуульд заасан хугацаанд нэгдсэн системд илгээгээгүй байх	дунд	их	дунд
Албан татвар суутган төлөгч төлбөрийн баримт олгохоос татгалзах, хуурамч буюу хийгдсэн төлбөр тооцооноос өөр дүнтэй төлбөрийн баримт олгосон байх	их	их	их
Хуульд заасны дагуу албан татварын хасалтыг хийгээгүй байх	их	дунд	дунд
Албан татвар суутган төлөгчийн гаргасан буцаан авах хүсэлтийг албан татварын тооцоо хийж, хуулийн хугацаанд шийдвэрлээгүй байх	их	бага	дунд
ЕРӨНХИЙ ҮНЭЛГЭЭ	дунд	дунд	дунд

Хавсралт 2

Асуудлын шинжилгээ

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтын хэрэгжилт үр дүнтэй байна уу?

1. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтын бодлого, зохицуулалт үр дүнтэй хэрэгжиж байна уу?

1.1. Хуульд заасан шаардлагыг бүрэн хангасан албан татвар төлөгчид нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг буцаан олгосон уу?

1.2. Илүү төлөлтөө буцаан авах хүсэлт гаргасан албан татвар төлөгчийн НӨАТ-ын нөгдүүлэлт, хасалт, татвар төлөлтийн байдалд иж бүрэн шалгалт хийж, актаар баталгаажуулсан уу?

1.3. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтын хэрэгжилтээс Монгол Улсын нийгэм, эдийн засагт эерэг, сөрөг нөлөө үзүүлсэн үү?

2. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтод тавигдах хяналт үр нөлөөтэй хэрэгжиж байна уу?

2.1. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтод тавигдах хяналт үр нөлөөтэй байна уу?

2.2. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хасалт, буцаан олголтын талаар Татварын маргаан таслах зөвлөлд хандсан асуудлыг хууль, журмын дагуу шийдвэрлэсэн үү?

Хавсралт 3

АУДИТЫН АРГА ЗҮЙ

Аудитын зүйл	1 дэх түвшний зүйл	2 дах түвшний зүйл	3 дах түвшний зүйл	4 дэх түвшний зүйл	5 дах түвшний зүйл	Шалгуур	Шалгуурлагдах нягтлан зүйл	Нягтлан зүйлийн зөрчлийн	Мэдээлэл цуглуулах арга зүй	Мэдээллийн шинжилгээ хийх зүй	Аудит болон дүн шинжилгээ хийхэд гарч бэрхшээл хиндрэлтэй юу
Бид ку мэдээлэх үүрэг байна уу?						Ямар стандартай харьцуулж хэмжих вэ?	Аудитад ямар нягтлан зүйл харгуулах вэ?	Нягтлан зүйлийн хамрах хүрээ вэ?	Нягтлан зүйлийн хэрхэн олох вэ?	Олж авсан нотлох зүйлийг яах вэ?	Ку хийж боломжтой байна уу?
Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтын хэрэгжилт үр дүнтэй байна уу?	1.Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олголтын бодлого зохицуулалт үр дүнтэй хэрэгжиж байна уу?	1.1. Хуулиа зөвхөн шаардлагыг бүрэн хангасан эсэх талаар нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг буцаан олгосон уу?	1.1.1. Итгэх тасалбар НӨАТ-ыг буцаан авах хүсэлтийг зөрчилгүй хугацаанд бүрдүүлсэн эсэх зөрчил гаргах хугацаа, журмын дагуу буцаан олгосон уу?	1.1.1.1. Аж ахуйн үйлчилгээ үзүүлэгч итгэх тасалбар НӨАТ-ыг буцаан авах хүсэлтийг зөрчилгүй хугацаанд бүрдүүлсэн эсэх, Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хасалт хийх, буцаан олгох, Нэгдсэн нягтлан бодох бүртгэлд тусгаагүй холбоодсон зардлыг зохицуулах журам"-ын 3.4.1, 4.3, 4.5, 5.1.2, 5.2, 5.4 дэх заалт	Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хүчинтэй 14 дүгээр зүйлийн 14.8.3 дэх хэсэг, 15 дугаар зүйлийн 15.1.1, 15.6, 15.11 дэх хэсэг. Санхүүгийн сайдын 2015 оны 333 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хасалт хийх, буцаан олгох, Нэгдсэн нягтлан бодох бүртгэлд тусгаагүй холбоодсон зардлыг зохицуулах журам"-ын 3.4.1, 4.3, 4.5, 5.1.2, 5.2, 5.4 дэх заалт	Итгэх тасалбар НӨАТ-ыг буцаан авах хүсэлтийг хугацаанд хүлээн авах, хянах, хасалт хийх, буцаан олгох, Нэгдсэн нягтлан бодох бүртгэлд тусгах холбоодсон зардлыг зохицуулах журмыг хэрэгжүүлэх, Нягтлан бодох бүртгэлд тусгаагүй холбоодсон зардлыг зохицуулах "-ийн, буцаан олгосон холбоодсон зардлыг бүртгэх: ТЕГ-ын эрх зүйн актуудын тогтоолтыг, тайлан, Статистик мэдээлэл	Татварын ерөнхий газар, харьяа газар, хэлтэс, нийслэл, дүүрэг, аймгийн татварын хэлтэсийн үйл ажиллагаанд тайлан статистик мэдээ, Татварын нэгдсэн бүртгэл мэдээллийн систем, Татвар төлөгчид, Хэлтэс, мэдээллийн хэрэгсэл, Цахим сайт, эрсдэл, хяналт бүхэлд, эрдэмтэн, гишүүдэд бүртгэх	Татварын ерөнхий газар, харьяа газар, хэлтэс, нийслэл, дүүрэг, аймгийн татварын хэлтэсийн байцаагч нарт онлайн бүлгийн ярилцлага хийх, Тарилга зөвшөөрөх гишүүдэд газар, этгээдэд нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн сангаас тулгах, судалгаа хийх, эрдэмтэн бүрэлдэхүүнтэй танилцах, татвар төлөгчдөс ярилцлага эрдэмтэн гишүүдтэй	Ярилцлагын асуулт: Болгох, зохион байгуулах, гишүүдтэй хөтлөх, Татварын төлөгчийн хүчийг хэрэгжүүлэх, мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийх, Дүгнүүлсэн статистик тоон мэдээллийг харьцуулах, шинжилгээ хийх	
			1.1.2. Дипломат төлөөлөгчийн болон консулын газар, гадаадын аялагчид хүлээн зөвшөөрөгдсөн аялалд зориулсан НӨАТ-ыг хүлээн авсан, буцаан олгосон уу?	1.1.2.1. Дипломат төлөөлөгчийн болон консулын газар, гадаадын аялагчид хүлээн зөвшөөрөгдсөн аялалд зориулсан НӨАТ-ыг хүлээн авсан, буцаан олгосон уу?	Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хүчинтэй 15 дугаар зүйлийн 15.1.2, 15.5, 15.6, 15.11 дэх хэсэг. Санхүүгийн сайдын 2015 оны 333 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хасалт хийх, буцаан олгох, гадаадын нягтлан бодох бүртгэлд тусгаагүй холбоодсон зардлыг зохицуулах журам"-ын 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 4.2-4.4, 5.1.2, 5.2, 5.3 дэх заалтууд	Худалдан авалтын НӨАТ-ыг буцаан авах хүсэлтийг, гүйлгээ хийгдсэн бүртгэлийг Бүртгэлийн Бүртгэлийн мэдээллийн хөтөлбөрөөр бүртгэх, ТЕГ-ын ерөнхий захиргаанаас гаргасан, тайлан, Статистик мэдээлэл	Татварын ерөнхий газар, харьяа газар, хэлтэс, нийслэл, дүүрэг, аймгийн татварын хэлтэсийн үйл ажиллагаанд тайлан статистик мэдээ, Татварын нэгдсэн бүртгэл мэдээллийн систем, Татвар төлөгчид, Хэлтэс, мэдээллийн хэрэгсэл, Цахим сайт, эрсдэл, хяналт бүхэлд, эрдэмтэн, гишүүдэд бүртгэх	Татварын ерөнхий газар, харьяа газар, хэлтэс, нийслэл, дүүрэг, аймгийн татварын хэлтэсийн байцаагч нарт онлайн бүлгийн ярилцлага хийх, Татварын нэгдсэн бүртгэл мэдээллийн сангаас тулгах, судалгаа хийх, эрдэмтэн бүрэлдэхүүнтэй танилцах, татвар төлөгчдөс ярилцлага эрдэмтэн гишүүдтэй танилцах	Ярилцлагын асуулт: Болгох, зохион байгуулах, гишүүдэд хөтлөх, Татварын төлөгчийн хүчийг хэрэгжүүлэх, мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийх, Статистик тоон мэдээллийг харьцуулах, шинжилгээ хийх, Татвар төлөгчидтэй ярилцлага хийх, гишүүдэд хөтлөх сайжруулах саналтай холбоотой асуултуудыг судалгаа авах хэлтэс	
			1.1.3.Мэргэжлийн худалдан авалтад тавигдах НӨАТ-ын 20 хувиас хүчин зүйлд, журмаар заасны дагуу буцаан олгосон уу?	1.1.3.1. Албан татвар суутгах тохиолдлыг барааг, ажлыг, үйлчилгээ худалдан авсан гүйцэт бүх худалдан авалтаа илгээсэн төлбөрийн баримтыг цаасан болон цахим хэлбэрээр авсан уу?	Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын хүчинтэй 15 дугаар зүйл, Санхүүгийн сайдын 2015 оны 333 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар тооцоолох худалдан авалтад тавигдах нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг буцаан олгох журам"-ын 4 дугаар зүйлийн 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 6 дугаар зүйлийн 6.1, 6.5, 6.14, 6.15 дэх заалтуд	Худалдан авалтад тавигдах НӨАТ-ын 20 хувиас хүчин зүйлд авсан зардлыг, Бүртгэлийн тайлангууд, гүйлгээг, Албан татвар төлөгчийн бүртгэлтэй банк, данснуудыг Албан татвар төлөгчийн олгосон Баримтыг Батлагдсан тайлан мэдээлэл Бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн систем, Буцаад нягтлах зүйлс	ТЕГ болон хяналт шалгуур, Аж ахуйн нэгж, Байгууллага, иргэдтэй аавгч эрхэд -Худалдагчтай гэрээлэх -Хэлбэрийн тайлбар -Худалдан авалтаа, тооцоо НӨАТ-ын буцаан авалтаа судалгаа, тайлан -Хэрэгсэлтэй газар, нягтлан тайлан -Эрдэмтэн гишүүдэд бүртгэх	Холбоодсон баримт материал, статистик мэдээлэл сонгодог, Татварын ерөнхий газар болон харьяа газар, хэлтэсүүдийн бүртгэл мэдээллийн сангаас НӨАТ-ын буцаан олгосон тооцоо, эрэлт, эрэлтэдэс тулгаалсан судалгаа хийх, НӨАТ-ын 20 хувиас хүчинтэй үлдсэн тооцоолсон эсэхийг давтан тооцоолох, - Дотоод хяналт шалгалтын удирдлагын, тооцоолсон, тайлан, батлуулах тулгах судалгаа хийх, - ярилцлага хийх -Бюджет нөхцөлд бэлдсэн уншлага.	Батлагдсан тооцоолол, хяналтаарай мэдээлэл болгох тооцоолсон, гаргасан дагуу нотлох нүүлгэ зөрөлтэй сайжруулах, дүгнэлт, зөвлөмж Боловсруулах Тушаалтан давтан тооцоолох хийх, Ярилцлага хийх, аяндаа шалгах бүрэлдэхүүнтэй хос бүрдүүлэн шалгах, гуулах Батлагдсан дүгнэлт хийх, судалгаа, шинжилгээ, хөрөнгөлөгт хийх	-Мэдээлэл алга албан тушаалтнуудыг шинжлэх тамилгодсон байх -Асуулын хариулах хугацаа орсон байх
				1.1.3.2. Иргэд төлбөрийн баримтыг мэдээлэлтэй сэрэмжлүүлэх хэсэг дэх мэдээлэл бүртгэлээ худалдан авалт хийгдэхэд нийц 15 хоногийн дотор бүртгүүлж, батлагдуулсан уу?							
				1.1.3.3. Иргэдийн бүртгэлтэй банк, дансны мэдээлэл зөрчлөгдөх татвар нэгдсэн системтэй мэдээлэл нуугуулж, журмаар заасан хугацаанд эхлүүлсэн уу?							
				1.1.3.4. Албан татвар төлөгчийн олгосон баримт бичгээ шаардлагатай татварт мэдээлэлтэй журмаар дагуу мэдээлж, төлбөрийн баримтын дүнд оруулах мөрөөтэй журмаар заасны дагуу мөрөөтэй оруулсан уу?							

Аудитын асуулт	2-дах түвшингийн асуулт	3-дах түвшингийн асуулт	4-дэх түвшингийн асуулт	5-дах түвшингийн асуулт	Шалгуур	Шаардлагатай хөтөлбөр, эрх	Мэдээлэл цуглуулах аргачлал	Мэдээлэлтэй ажиллах аргачлал	Аудит болон дүн шинжилгээ хийхэд гарч болох хязгаарлалтууд
				1.1.3.5. НБАТ-ын мэдээлэл авахтай холбоотой татварын 20 хүртэх хувийн бүдэн сонголтыг түлшний дэмжлэг дамжуулах, нулааны зардалд бүрэн солиосон уу?					
			1.1.4. Суугаалгын тоноглол урамшуулал олгох үйл ажиллагааг хууль, журмын дагуу явуулсан уу?	1.1.4.1. Журмаар зөвшөөрөгдсөн дагуу, суугаалгын тоноглолын урамшуулал олгох нөхцөлийг бүрэн бүрдүүлсэн уу?	Нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 15 дугаар зүйл, Сангийн сайдын 2015 оны 333 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн хэрэгжүүлэх журмын 4 дугаар зүйлийн 4.2, 4.3, 4.4, 6 дугаар зүйлийн 6.1, 6.8, 6.14, 6.15 дах заалтуудыг - Сангийн сайдын 2015 оны 333 дугаар тушаалын хавсралт "Суугаалгын тоноглолоор урамшуулах олгох, түүнийг хянуулах журам" -Холбогдох бусад эрх зүйн актууд	"НБАТ" тооцоолох суугаалгын тоноглолоор урамшуулал олгогдсон тохиолдолд, гүйцэтгэл, явцын тайлан бичгийн мэдээллийн хэлбэр, агуулга. Бусад мэдээллийн хэлбэр	ТЕГ болон хөдөө аж ахуйн байгууллага, иргэдтэй хамтран ажилласан - Хэрэгжүүлэлтийн тайлбар - Холбогдох, тооцоолох тайлбар - Иргэдтэй ажилласан НБАТ-ын бүдэн ашиглах судалгаа, тайлан - Хэрэгжүүлсэн талаар, нөхөгдөх тайлан -Өгөгдөл гаргалтын бүртгэл	Холбогдох бичиг материал, статистик мэдээлэл танилцах Татварын ерөнхий газар болон харьяа газар, хэлтэсүүдийн бүртгэл, мэдээллийн сангаас суугаалгын урамшуулал олгосон талаарх мэдээллийг гаргуулах аргачлал -Бодит нөхцөл байдлыг судлах	Баталгаажсан тооцоолол, сегментчилсэн мөрдлөг бүхий тооцоолол, горимын дагуу нөхцөл үүссэн санал дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулах. Туузарчлан даатгах тоноглолоо хийх, Ярилцлага хийх, аюулгүй ашиглах бичгийн ик Бүрдлийг шалгах, түүнийг баталгаажуулах хийх, гэрээлэх, санхүүгээ, хяналтуулах хийх -Суугаалгын тоноглолын урамшуулалтай олгох үйл ажиллагаа журмын дагуу явагдах байгуулсан эсэхийг нягтлах	-Мэдээлэл өгөх эсвэл гүйцэтгэлд шинжилгээ хийгдсэн байх -Аудитын хамрах хүрээ хэт өргөн байх
		1.2. Илүү технологи бүхий өндөр хүчин чадалтай дэлгэцэн дээр татвар тооцоолох НБАТ-ын мэдээллийг, хэрэгсэл, татвар тооцоолох технологийг байгуулах ба бүрэн ашиглалт хийх, татвар баталгаажуулсан уу?	1.2.1. Хүсэлт гаргасан НБАТ төлөгчөн татварын мэдээллийг, технологийг баталгаажуулах ашиглалтыг хууль, журмын дагуу явуулсан уу?	1.2.1.1. Татвар тооцоолох арсүүлэх суулгалтыг дагуу НБАТ-ын гүйцэтгэх хэрэгжилтийг ашиглах, тооцоолох бүдэн олгох, шугуу технологийг татвар баталгаажуулсан уу?	Нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 14 дүгээр бүлэг; Гааль, татварын ерөнхий газрын даргын 2015 оны А/150 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэлтээ, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн хэрэгжүүлэх журмын 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх заалтыг	Аудитаас гаргасан зөвлөмжийг хэрэгжүүлсэн байдлыг шалгаж, баталгаажуулах, хэрэгжилт бага гаргах				
				1.2.1.2. Шаардлагын хангах зөвлөх татвар нөхөгдөлтэй орлогын хэмжээ бүрдүүлсэн, нөхөгдөх шаардлагын татварын дүнгээ тооцоолох хугацаанд дүгнэлт гаргуулаагүй тохиолдолд хугацаа, алдаагүй тогтоосон уу?	Нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 14, 15 дугаар зүйл, Сангийн сайдын 2015 оны 333 дугаар тушаалаар батлагдсан "Нэмэлтээ, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн хэрэгжүүлэх журмын 2 дахь зүйлийн 2.1, 2.2 дахь заалтуд	НБАТ-ын бүдэн олгогдсон хэмжээтэй, гүйцэтгэх, бүртгэх мэдээллийн нэгдсэн систем, "Татварын тооцоо нөхөгдөх" хугацаа хэлбэрт оруулах	Татварын ерөнхий газар болон харьяа газар, хэлтэсүүдийн бүртгэл, мэдээллийн сан, статистик мэдээ, судалгаа, ярилцлага, гомдол, хүсэлтийн бүртгэл	Татварын ерөнхий газар болон харьяа газар, хэлтэсүүдийн бүртгэл, мэдээллийн сангаас НБАТ-ын бүдэн олгосон эсэх байгуулагаа, иргэдэс, туузарлан судалгаа хийх, гомдол, бүрдэлтэй ялгаа тооцоо эсэхийг даатгах тоноглолоо, судалгаа хийх	Туузарлан даатгах тоноглолоо хийх, Ярилцлага хийх, аюулгүй ашиглах бичгийн ик Бүрдлийг шалгах, түүнийг баталгаажуулах хийх, гэрээлэх, санхүүгээ, хяналтуулах хийх	
		1.3. Нэмэлтээр өртөгөөр дэлгэцэн татварын бүдэн олгогдсон хэрэгжилтэнд Монгол Улсын нийгэм, эдийн засаг зөрөг, нөлөө үзүүлсэн уу?	1.3.1. Нэмэлтээр өртөгөөр дэлгэцэн татварын бүдэн олгогдсон хэрэгжилтэнд Монгол Улсын эдийн засаг зөрөг нөлөө үзүүлсэн уу?	1.3.1.1. Нэмэлтээр өртөгөөр дэлгэцэн татварын бүдэн олгогдсон хэрэгжилтэнд	Нэмэлтээр өртөгөөр дэлгэцэн татварын гүйцэтгэл	Эдийн засгийн гүйцэтгэлийн тайлан, статистик мэдээ, НБАТ-ын 2015, 2016 оны Бүдэн олгогдсон тайлан, мэдээ	Сангийн яам, Татварын ерөнхий газар, гүйцэтгэлийн мэдээллийн сан, статистик мэдээ, тайлангуудтай	Сангийн яам, Татварын ерөнхий газар, гүйцэтгэлийн мэдээллийн сан, статистик мэдээ, тайлангуудтай, судалгаа авах	Сангийн яам, Татварын ерөнхий газар, гүйцэтгэлийн мэдээллийн сан, статистик мэдээ, тайлангуудтай, дүн шинжилгээ, хяналтуулах хийх	

Аудитория асуулт	2 дах түвшингийн асуулт	3 дах түвшингийн асуулт	4 дах түвшингийн асуулт	5 дах түвшингийн асуулт	Шалгуур	Шалгуурын агуулгыг хангах нотолгоо	Нотолгоо хүлээн авах стандарт	Мэдээлэл цуглуулах арга хэрэгсэл	Мэдээлэлтэй танилцах арга хэлбэр	Аудит багийн дүгнэлтийг хангах гол баримт, мэдээлэлтэй харьцуулах
				1.3.1.2. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын бүдэгч орлогыг хэрэгжүүлэгч Монгол Улсын эдийн засаг сарын мөнөө улсуудаас						
			1.3.2. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын бүдэгч орлогыг хэрэгжүүлэгч найтаг, зөрөг, сарыг мөнөө улсуудаас	1.3.2.1. Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын бүдэгч орлогыг хэрэгжүүлэгч найтаг, зөрөг мөнөө улсуудаас уу?	Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын гүйцэтгэл	Монгол Улсын 2015, 2016 оны төсвийн гүйцэтгэл хууль, Засгийн газрын 2015_2016 оны төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан, татварын статистик мэдээ, НБАТ-ын 2015_2016 оны бүдэгч орлогын тайлан, мэдээ	Сангийн яам, Татварын ерөнхий газар, түүний харьяа, газар, хэлтэсүүдийн мэдээлэлтэй сан, статистик мэдээ, тайлан, урьчилсан боловсруулсан асуулгаар нэгтгэх, эх хүүхэн нэгжээс судалгаа авах

Хавсралт 1

Хэмжээсж эргэлт алдан татвар төлөгчөөр бүртгүүлсэн судалгаа

ҮАГ-ГАГ/2017/08-СА

(Төгрөг)

Тд	Сум-нутаг	2016 оны жилийн эхлэлд НӨАТ-ын гүйлгээ төлөгч		2016 он						2016 оны жилийн хугацаанд НӨАТ-ын гүйлгээ төлөгч		2016 он								2016 оны жилийн эцэстэй НӨАТ-ын гүйлгээ төлөгч	
				хэмжээсж комбэнат				хаасдсан				хэмжээсж комбэнат						хаасдсан			
				НӨАТ-ын гүйлгээ төлөгчөөр бүртгүүлэх саналтай хүсэлт		Сайн дурын НӨАТ-ын гүйлгээ төлөгчөөр бүртгүүлэх, тайлагнах хүсэлт		НӨАТ-ын гүйлгээ төлөгчөөс хасагдсан				НӨАТУС-ын бүртгэлийн дугаар олгох		НӨАТ-ын гүйлгээ төлөгчөөр бүртгүүлэх, тайлагнах хүсэлт		Сайн дурын НӨАТ-ын гүйлгээ төлөгчөөр бүртгүүлэх, тайлагнах хүсэлт		НӨАТ-ын гүйлгээ төлөгчөөс хасагдсан			
		Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт	Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт	Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт	Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт	Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт	Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт	Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт	Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт	Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт	Хүнс, хэл	Хүчинлэх эгзэгт
1	Архангай																				
2	Баян-Өлгий																				
3	Баянхонгор																				
4	Булган																				
5	Говь-Алтай																				
6	Говьсүмбэр																				
7	Дарви-Хөх																				
8	Дорноговь																				
9	Дорнод																				
10	Дундговь																				
11	Завхан																				
12	Өвөрхангай																				
13	Өмнөговь																				
14	Сүхбаатар																				
15	Сэлэнгэ																				
16	Төв																				
17	Увс																				
18	Ховд																				
19	Хөвсгөл																				
20	Хэнтий																				
21	Найрамдал																				
22	Орон нутаг нийт																				
23																					
24	Улаанбаатар хот нийт																				

Хүлээлгэн өгөлтөн НӨАТ-ын бүртгэл олголт, суугаагаагүй тохиолдолд судалгаа

Хүснэгт 2

Он	НӨАТ төлөгчөөр бүртгүүлсэн		Түүнээс: хүлээлгэн өгөлтөө мөнгөн бичиг олгодог		хүлээлгэн өгөлтөөн бичиг олгохгүй хосгоотой ажиллуулсан гишүүдэд шилжүүлэлт								500000 төгрөгөөс дээш хөнгөлөлт эдлэгсэд		өнгөрсөн батлагаажуулсан	
	Иргэн /тоогоор/	Аж ахуйн нэгж, байгууллага /тоогоор/	Иргэн /тоогоор/	Аж ахуйн нэгж, байгууллага /тоогоор/	Бичиг олгосоны /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.тег/	гишүүдэд шилжүүлсэн /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.тег/	олгосоне бичиг/ажлын ажлуудаа /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.тег/	гишүүдэд шилжүүлсэн /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.тег/	иргэнээс ирүүлсэн хүсэлт /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.тег/	батлаагаагүй/сэн хүсэлт /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.тег/
2016																
2017																

Судалгаа 3

Татварын хяналт шалгалт болон маргаан таслах ажиллагааны талаарх судалгаа

он	Төлөвлөгөөт хяналт, шалгалтын тоо	Үүнээс: Шалгалтад хамрагдсан НӨАТ төлөгчийн тоо	Хяналт шалгалтаар тогтоогдсон		Үүнээс: НӨАТ-тай холбоотой хяналт шалгалтаар тогтоогдсон		Маргаан таслах зөвлөлд гомдол гаргасан		Маргаан таслах зөвлөлийн шийдвэр	
			актын тоо	менгөн дүн /мянган төгрөгөөр/	актын тоо	менгөн дүн /мянган төгрөгөөр/	актын тоо	менгөн дүн	байцаагчийн талд шийдвэрлэгдсэн актын тоо	менгөн дүн
2015										
2016										

Хүснэгт 4

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын буцаан олгогдсон судалгаа

Он	Илүү төлсөн НӨАТ-аа буцаан авах хүсэлт гаргасан				Буцаан олгосон НӨАТ				Татварын алба хянаж, аргаар баталгаажуулсан				Шалгалтаар илэрсэн дутуу төлөлтөд хүүгийн дагуу хэрэгцээлэгч хүлээлгэсэн			
	Иргэн /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.төг/	ААН байгууллага /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.төг/	Иргэн /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.төг/	ААН, байгууллага /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.төг/	илүү тег-ийг /хүсэлт тоо/	мөнгөн дүн /мян.төг/	дутуу төлөлт /хүсэлт тоо/	мөнгөн дүн /мян.төг/	Торгууль /тоогоор/	мөнгөн дүн /мян.төг/	Тогтоосон хүү /мян.төг/	Тогтоосон алдангиа /мян.төг/
2015																
2016																